

**ЎЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЖОҚАРЫ ҲӘМ
ОРТА АРНАҰЛЫ БИЛИМЛЕНДИРИҰ МИНИСТРЛИГИ**

**ӘЖИНИЯЗ АТЫНДАҒЫ НӨКИС МӘМЛЕКЕТЛИК
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИНСТИТУТЫ**

ГЕОГРАФИЯ – КЕЛЕШЕККЕ НӘЗЕР
АТАМАСЫНДАҒЫ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ИЛИМИЙ-ТЕОРИЯЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРЫ

ГЕОГРАФИЯ – КЕЛАЖАККА НАЗАР
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА МИҚЁСИДА
ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ АНЖУМАН
МАТЕРИАЛЛАРИ
МАТЕРИАЛЫ
РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ

ГЕОГРАФИЯ – ВЗГЛЯД В БУДУЩЕЕ

НӨКИС-2021

ЎЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЖОҚАРЫ ҲӘМ ОРТА АРНАЎЛЫ БИЛИМЛЕНДИРИЎ МИНИСТРЛИГИ

ӘЖИНИЯЗ АТЫНДАҒЫ
НӨКИС МӘМЛЕКЕТЛИК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИНСТИТУТЫ

«ГЕОГРАФИЯ – КЕЛЕШЕККЕ НӘЗЕР»
атамасындағы
Республикалық илимий-теориялық конференция
МАТЕРИАЛЛАРЫ

«ГЕОГРАФИЯ – КЕЛАЖАККА НАЗАР»
мавзусидаги
Республика миқёсида илмий-назарий анжуман
МАТЕРИАЛЛАРИ

МАТЕРИАЛЫ
Республиканской научно-теоретической онлайн конференции на тему
«ГЕОГРАФИЯ – ВЗГЛЯД В БУДУЩЕЕ»

НӨКИС-2021

УДК 91.910. «География – келешекке нэзер» атамасындағы Республикалық илимий-теориялық конференция материаллары топламы. Нөкис. 2021-жыл. 214 бет.
ББК 26.08
Г.35

«География – келешекке нэзер» атамасындағы Республикалық илимий-теориялық конференция материалларына Өзбекстан Республикасының жоқары хэм орта арнаўлы оқыў орынлары педагог-хызметкерлери, үлкен илимий хызметкер-излениўшилер, докторантлар, магистрантлар, студентлер хэм улыўма билим бериў мектеплери муғаллимлериниң география пәни хэм оны оқытыўдың актуаль мәселелерине арналған илимий баянатлары киргизилген.

Конференция материалларының мазмуну хэм онда көрсетилген дереклердин дурыслығына авторлар жуўапкер.

РЕДКОЛЛЕГИЯ ҚУРАМЫ:

- 1. Б.П.Отемуратов** – ректор, редколлегия баслығы
- 2. П.Ж.Калханов** – илимий ислер хэм инновациялар бойынша проректор, редколлегия баслығы орынбасары

РЕДКОЛЛЕГИЯ АҒЗАЛАРЫ:

- 3. М.К.Сарыбаев** - Тарийх факультети деканы
- 4. Г.Б.Утепова** - География оқытыў методикасы кафедрасы баслығы
- 5. К.М.Сейтнийзов** - География оқытыў методикасы кафедрасы доценти
- 6. Р.Т.Гайпова** - География оқытыў методикасы кафедрасы доценти
- 7. Ж.Б.Абдираманов** - География оқытыў методикасы кафедрасы үлкен оқытыўшысы
- 8. А.С.Нурланов** - География оқытыў методикасы кафедрасы үлкен оқытыўшысы
- 9. А.Б.Искендеров** - География оқытыў методикасы кафедрасы үлкен оқытыўшысы
- 10. М.Я.Раджапов** - География оқытыў методикасы кафедрасы үлкен оқытыўшысы
- 11. Н.Т.Отенов** - География оқытыў методикасы кафедрасы ассистент оқытыўшысы
- 12. У.Х.Ешимбетов** - География оқытыў методикасы кафедрасы үлкен оқытыўшысы
- 13. З.М.Турдыбекова** - География оқытыў методикасы кафедрасы ассистент оқытыўшысы
- 14. Е.Т.Толепов** - География оқытыў методикасы кафедрасы ассистент оқытыўшысы
- 15. А.Е.Умарова** - География оқытыў методикасы кафедрасы ассистент оқытыўшысы
- 16. Қ.К.Узақбаев** - География оқытыў методикасы кафедрасы 11.00.02-«Экономикалық хэм социаллық география» қәнигелиги 3-басқыш таяныш докторанты
- 17. О.О.Балтабаев** - География оқытыў методикасы кафедрасы 11.00.02-«Экономикалық хэм социаллық география» қәнигелиги 2-басқыш таяныш докторанты, жуўаплы хаткер

ПИКИР БИЛДИРИЎШИЛЕР:

- 1. Р.Баллиева** – Бердақ атындағы Қарақалпақ мәмлекетлик университети тәбийий география хэм гидрометеорология кафедрасы профессоры, тарийх илимлери докторы
- 2. И.Р.Турдымамбетов** – Бердақ атындағы Қарақалпақ мәмлекетлик университети илимий ислер хэм инновациялар бойынша проректор, география илимлери докторы

Qaraqalpaqstanniń hámme kategoriyalari boyınsha tórtke bólinedi: keleshegi joq, keleshegi az, keleshekli hám keleshegi joqari.

Kelesheksiz kategoriyaǵa Aral boyi qubla hám qubla-shigis, Orayliq Ústirt antiklinalli dizbegi zonasi hám Kasarmin valiniń yura hám tómeni por jatqizıqlari qisqarǵan maydani jatadi.

Keleshekli kategoriyali jerlerge arqa Sudoche kóterilmesi, Aqqala hám Mazartóbe vali, Unguz arti hám Dáryaliq kóterilmesi, Som kóterilmesi, arqa hám shigis Barsakelmes bortlari hám Asakaawdan kóterilmeleri maydanlari kirgiziledi.

Jer astı qazılma baylıqların óndiriwde texnologiyalıq protsesslerdiń ayırım jaǵdaylarda tómenliginen hám pariqsız háreketlerdiń aqıbetinen olardıń belgili bir bólegi taslandıǵa qosılıp ketedi. Jer astında payda bolǵan órtten tas kómir órtenedi. Skvajinalar arqalı betine shıǵarılgan tábiyiy ga'zlar, hawaǵa aralasıwdan uzaq waqıt fakel bolıp janıp turadı.

Elimizde jer astı qazılma baylıqlarınıń júdá kóp xorları bar. Olardı xalıq xojalıǵınıń barlıq tarawında paydalanıw dárejesiniń úzliksiz ósip barıwı fizikalıq hám yuridikalıq táreplerdiń aldında jańa wazıypalardı payda etedi. Olar nızamlar arqalı belgilenedi. Biziń respublikamızda jer astı qazılma baylıqların hám mineral resursların únemli paydalanıwdıń olardı qorǵawdıń, huqıqlıq, ekonomikalıq, ekologiyalıq hám shólkemlestiriwshilik tiykarları Ózbekstan Respublikasınıń 2014-jılı qabil etilgen «Jer astı baylıqları haqqındaǵı» nızamında belgilengen.

Usınıń menen birge bul yuridikalıq aktlerde jer astı qazılma baylıqların paydalanıw. Olardı qorǵaw hám geologiyalıq úyreniw júrgiziw, ústinen baqlaw hám qadaǵalaw júrgiziw. Sonday-aq bul jumslardı sheklew hám toqtatıw, jer astı qazılma baylıqların paydalanıw hám qorǵaw boyınsha payda bolǵan dawları sheshiw olar haqqındaǵı nızamlardı buzıwshılardıń juwapkershiligi hám xalıqaralıq shártnamalar tuwralı wazıypalar anıq kórsetilgen.

JIZZAX VILOYATIDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI

Mirzayeva A.Z.

Jizzax davlat pedagogika instituti

O`zbekiston Respublikasi mustaqilikka erishgandan so`ng xalq xo`jaligining barcha tarmoqlarida tub islohatlar olib borilmoqda. Ayniqsa so`nggi yillarda turizmni rivojlantirishga davlat tomonidan katta e'tibor qaratilmoqda. O`zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 7 fevraldagi PQ – 3514 - sonli “Ichki turizmni jadal rivojlantirishni ta`minlash chora – tadbirlari to`g`risida”gi qarori bilan «O`zbekiston bo`ylab sayohat qil!» ichki turizmni rivojlantirish Dasturini amalga oshirish bo`yicha amaliy chora-tadbirlar rejasi tasdiqlandi. Bu o`z navbatida butun dunyo sayyohlarining azaliy orzusi bo`lgan buyuk ajdodlarimiz qoldirgan boy tarixiy merosimizni, qadamjolarini, qabrlarini va shu davrlarda qurilgan tarixiy obidalarni, hamda ular yashagan zaminni ko`rish, o`rganish imkoniyatlarini ochib beradi. Shu bilan birga O`zbekiston hududidagi turli xil o`simliklar dunyosi, hayvonot olami va yilning to`rtala faslida ham maftunkor xushmanzara tabiatidan

bahramand bo`lishni istagan yurtdoshlarimiz hamda xorijiy sayyohlarga qulay sharoit yaratilmoqda.

Viloyatimizdagi Zomin tumani nafaqat tabiiy manzarasi, zilol suvlari, yastanib yotgan Turkiston tog` tizmasidagi sof havoga to`yingan bahavo landshaftlari, balki, qadimgi Ustroshona mamlakatining ikkinchi kenti bo`lganligi hamda bu zaminda yashab o`tgan allomalari bilan ham o`ziga maftun etib kelmoqda. Ana shu ulkan merosimizni va bugungi kunda taraqqiyot yo`lida qilinayotgan harakatlarimiz hamda shu zaminda yaratilayotgan bunyodkorlik ishlarimizni tabiat mo`jizalari bilan birgalikda yurtboshlarimizga hamda chet ellik sayyohlarmizga manzur qilish maqsadida belgilangan marshrutlardagi har bir maskanni tarixini yaratish, obodonlashtirish, jahon andozalariga mos sharoitni yaratishdan iborat bir qancha xayirli ishlar amalga oshirilmoqda.

O`zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2012 yil 9 martdagi “2010 yilida O`zbekiston Respublikasiga xalqaro moliya va iqtisodiy institutlar, donor mamlakatlarning beg`araz texnik yordamini (grantlarini) jalb qilish bo`yicha chora tadbirlar to`g`risida”gi qarori bilan tasdiqlangan va Birlashgan millatlar tashkilotining “Mahalliy boshqaruv tizimini qo`llab quvvatlash, fuqarolar ishtiroki va hamkorlik” loyihasi doirasida olib borilgan tahlillar natijalariga ko`ra Zomindagi turistik imkoniyatlar borasida quyidagilarga e`tiboringizni qaratamiz.

Jizzax viloyatining Zomin tumanida ekoturizmni rivojlantirishning kuchli tomonlari:

1. Ekologik toza va tabiatga o`ta yaqin dam olish bo`lib bugungi kunning dolzarb masalalaridan hisoblanadi;
2. Inson organizmini sog`lomlashtirish xususiyatiga ega ekanligi
3. Biologik, ekologik, tarixiy-madaniy tomondan yaxshi o`rganilgan Milliy tabiiy xalq bog`ining mavjudligi;
4. Xalq bog`i va Zomin davlat qo`riqxonasi hududida o`ziga xos tabiiy, tarixiy va madaniy turistik manzillarning mavjudligi;
5. Mahalliy va hududiy rahbarlar tomonidan turizmning qo`llab quvvatalanayotganligi. Aholining turizm sohasi kelajagiga ishonchi borligi.

Jizzax viloyatining Zomin tumanida ekoturizmni rivojlantirishning zaif tomonlar sifatida:

1. Yuqori klasifikatsiyaga ega personalning yo`qligi;
2. Turizm yo`nalishida keng miqyosda faoliyat yurituvchi menejmentlarning yetarli emasligi;
3. Turistlarni qabul qilishda faollik hozircha zaif bo`lib, bunga sabab mahalliy aholining boshlang`ich mablag`lari yo`qligi, shuningdek, ularda turizm sohasida bilim va ko`nikmalarning yetishmasligi;
4. Milliy bog` xodimlari orasida turistlarni qabul qilish va ularga servis xizmati ko`rsatishda alohida malakali kadrlar yetishmasligi, shuningdek, bu borada tashkiliy ishlar ham yaxshi yo`lga qo`yilmaganligi;
5. Mahalliy aholi va milliy bog` xodimlari, hamda turizmni rivojlantiruvchi tashkilotlar o`rtasida o`zaro aloqa va qo`llab quvvatlash mexanizmi shakllanmaganligi ma'lum bo`ladi.

Shunga qaramasdan Jizzax viloyatida, ayniqsa Zomin tumanida turizmni yo`lga qo`yish va yanada rivojlantirish uchun ko`plab imkoniyatlar borligi ta'kidlanadi, ularga:

1. Infrastrukturaning shakllantirish uchun ma'sul, barcha javobgarlikni zimmasiga oluvchi tashkilotni shakllantirish;

2. Turizmga mutaxassislik nuqtai nazardan yondashuvchi organning shakllanayotganligi;

3. Mehmondo'stlik va tashrif buyuruvchilarga yuqori malakali xizmat ko`rsatish imkoniyatining mavjudligi;

4. Mahalliy aholining rahbariyat va turistik ma'sullar bilan birgalikda ishlashi;

5. Mahalliy aholi va milliy bog` xodimlarining turistlarga xizmat ko`rsatish yuzasidan kam darajada bo`lsada bilim va ko`nikmaga ega ekanligi hamda to`la o`rganishga harakat qilinayotganligini.

Bugungi kunga kelib turizm barcha sohalari bilan birga tabiiy maskanlarga va qishloqlarga bo`lgan sayohatlarga talab yanada oshganligi kuzatilmoqda. Ya'ni, madaniyat, tarix va tabiatni o`rganishga qaratilgan turlar umumiy turizmning 15-23 % ni tashkil etmoqda. Ekoturizm ba'zi bir boshqa turizm bozoriga ko`ra uning 10 % ni egallamoqda. Uning o`sish darajasi esa turizm industriyasida 2-3 marta oshgan. Rivojlangan mamlakatlarda tabiiy maskanlar sayohati qimmat dam olish va o`rganish turlaridan biri bo`lsada minglab odamlar bunga o`z mablag`larini ayamayapdilar.

Jizzax viloyatining Turkiston tog` tizmasi hududida ekoturizmni yo`lga qo`yilishi bu joyning ajoyib havosi, betakror tabiiy manzaralari, o`ziga xos faunasi va florasi nafaqat mamlakatimiz balki chet ellik sayyohlarning e'tiborini jalb etadi. Shunga ko`ra turistlar uchun ekologik marshrutlarning tamoyillarini aniqlash, ya'ni qulaylik, jozibadorlik, mazmundorlik, faoliyatlilik, ko`pqirralilik, qulaylik va axborotlanganlilikni yo`lga qo`yish va ular xavfizligini ta'minlash choralari belgilash maqsadga muvofiqdir.

Jizzax viloyatining ekoturistik imkoniyatlariga nazar soladigan bo`lsak viloyatda ko`plab mexmonxonalar bo`lib ularga yiliga minglab sayyohlarni qabul qilish rejalashtiriladi. Bundan tashqari viloyatimizda 372 ta madaniy meros ob'ektlari mavjud, shundan 42 ta tarixiy obida va muqaddas ziyoratgohlar, 267 ta arxeologik manzilgohlar, 63 ta monumental yodgorliklar (haykallar, byustlar, xotira maydonlari) - «Davlat muhofazasi ro`yxatlari» ga kiritilgan. Viloyatda uchta alohida qo`riqlanadigan hudud bor. Ular Zomin davlat qo`riqxonasi, Zomin milliy bog`i, Nurota davlat qo`riqxonasi hisoblanadi. Ushbu alohida qo`riqlanadigan tabiiy hududlarda ko`plab o`simlik va hayvonot turlari muhofaza ostiga olingan.

Shuningdek, viloyatning chekka qishloq hududlarida turistik infratuzilmani barpo etish orqali mahalliy aholi uchun qo`shimcha va yangi ish o`rinlarini barpo etish, yangi turistik-ekskursiya yo`nalishlarni yaratish, madaniy va sport tadbirlarini rivojlantirish, turizmning yangi turlarini (qishloq xo`jaligi, diniy-ma'rifiy, milliy taomlar, xunarmandchilik, baliq ovlash, alpinizm va boshqalar) tashkil etish mumkin.

Zomin tumanining so`lim va sokin qishloqlarida 8 ta uy mehmonxonalari tashkil etildi. Va bu uy mehmonxonalarida sayyohlar uchun barcha shart sharoitlar yaratilgan. Ya'ni, sharqirab oqayotgan soy bo`yiga dam olish uchun karovatlarga joylar qilingan, oshxonalar va yotoqxonalar milliy, o`ziga xos jihozlangan va yuvinish joylari gigiyenik talab darajasiga keltirilgan. Hovlilarga rayhon va boshqa turli tuman gullar ekilgan, doimo toza va ozoda.

Qo`shimcha tarzda doimiy aloqa uchun telefon, televizor, radio, parabalik antenna va xatto internet tarmog`iga ulanish uchun kompyuter qo`yilgan. Ushbu xonadonlarga tashrif buyurgan sayyohlar mahalliy aholining turmush tarziga xos tarzda kutib olinadi. Ya'ni sayyohlar qishloq mahalliy aholisining etnografiyasi, urf odatlari, milliy taomlari va marosimlari, tabiiy hamda tarixiy yodgorliklarini ko`rish bilan birga azaliy o`zbekona ruh va bag`rikenglik, totuvlik, qishloqlarimizning bugungi kundagi chiroyini ko`radilar.

Hozircha Jizzax viloyatidagi Zomin tumani Pishog`ar, Hulkar, Usmonlisoy, Duoba, Tog`terak, O`riklisoy, Suvlisoy qishloqlarigina tashkil etilgan uy mehmonxonalari kelajakda boshqa tumanlar qishloqlariga ham yoyiladi deb umid qilinmoqda. Chunki turistlarga xizmat ko`rsatishda, ya'ni, turistlar uchun ovqat tayyorlash, xonalarni tozalash, ularni ekskursiyaga olib chiqish kabi xizmatlarni bajarishda xonadondagi barcha oila a'zolari ishtirok etadilar. Bu bilan qishloq joylarda aholining doimiy ish bilan ta'minlanishiga, ularning turmush tarzining yaxshilanishiga va oila byujdetining to`laqonli shakillanishiga asos solinadi.

Oilaviy biznesning bu tarzda rivojlantirilishi o`z navbatida oilalarimiz mustahkamligini ta'minlashda ham katta omil bo`la oladi. Yana shuni ham aytib o`tish kerakki Zomin tumani tog`li hududlardagi dam olish maskanlarining aksariyati yilning yoz faslida ish olib boradilar va boshqa davrlarda o`z faoliyatlarining to`laqonli davom ettira olmaydilar.

Qishloq aholisining ekoturizm borasidagi savodxonligini oshirish, ularda turistlarga servis xizmatini jahon standartlari darajasida ko`rsatish malaka va ko`nikmasini shakllantirish, mahalliy aholi o`rtasida gid tarjimonlarni yetishtirish, turistlarga estalik sovg`alar tayyorlash kabi galdagi masalalarni hal etish maqsadida Birlashgan millatlar tashkilotining rivojlantirish dasturi doirasida uy mehmonxona bekalari va chet tillari o`qituvchilari uchun turli seminar treninglar, davra suhbatlari va malaka oshirish kurslari tashkil etilmoqda.

Yuqorida ta'kidlab o`tilgan fikrlardan xulosa qilish mumkinki, sayyohlik borasida olib borilayotgan ishlar viloyatimizda ekoturizmni yo`nalishlarini rivojlantirishning dastlabki ko`rinishlari xolos. Agar shu kabi tabiiy maskanlar bag`rida joylashgan sayyohlik imkoniyatiga ega hududlarning nihoyatda ko`pligini hisobga olsak ekoturizmni rivojlantirish orqali, uzoq qishloq aholisini ish bilan ta'minlash, oilaviy biznesni, tabiatni asrash borasidagi ko`plab ishlarni yo`lga qo`yish mumkin.

Shuningdek, Jizzax viloyatida ekoturizmni rivojlantirishdan asosiy maqsad jamiyat ehtiyojlarini qondirish, xizmat ko`rsatish sifati va xajmini kengaytirgan xolda dunyo standartlari darajasida bozor iqtisodiy modelini ekoturizmga kirib kelishini ta'minlashdir. Jamiyat ehtiyoji turistlar talabini ichki va tashqi turizm

xizmatlarini qondirish, shu bilan xizmat importiga bo`lgan xalqaro talabni o`rganish, aholining ekskursion xizmatlariga bo`lgan ehtiyojini qondirish bilan bog`liq.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Azzamov X., Turizmning istiqbolli turi. Jamiyat gazetasi. 2014 yil 18 iyul
2. Soliyev A.C, Usmonov M.R. Turizm geografiyasi.-Samarqand. 2012
3. Hakimov Q.M. Adilova O.A. Jizzax viloyati geografiyasi. –T. 2015
4. Mirzayev M.A, Aliyeva I.T. Turizm asoslari. -T.; 2007.
5. Internet saytlari: www.ziyonet.uz www.ecotourism.uz

TOPONIMLER KLASSIFIKACIYASINIŃ TURLERI

Seytniyazov Q.M., Yusupov Q.U.

Ájiniyaz atındađı Nókis mámleketlik pedagogikalıq instituti

Hár qanday klassifikacijalaw kóbinese ádewir quramalı hám tartıslı másele. Toponimlardıń klassifikacijası da bunnan shette qalmaydı, sebebi geografiyalıq atamalar hár-túrli, olardı túrlerge ajıratıw, hár bir atamanı til qađıydaları kóz qarasınan, tariyxıy qalıplesiwi hám semantikasına qarap analiz qılıw ádewir quramalı másele esaplanadı. Toponimist ilimpazlar tárepinen geografiyalıq atamalardıń túrlishe klassifikacijası usınıs etilgen bolsa da, biraq bul máselede birden bir hám anıq kóz-qaras joqlıđı sebepli, házirge shekem toponimlardı ápiwayı, universal hám logikalıq jaqtan durıs ilimiy klassifikacijası islep shıđılmađan.

E.M.Murzaev bul máseleге itibar qaratıp usılay jazadı: «Hár qanday mámleket yamasa aymaqlıq birlikler quramalı, kóp qatlamlı tiri hám ózgeriwsheń toponimiya sistemasına iye bolđanlıđı sebebi barlıq talaplarđa juwap beretuđın, birden bir geografiyalıq atamalar klassifikacijasın jaratıw ádewir qıyın hám hátte imkanı oq másele». Toponimlardıń universal klassifikacijasın jaratıw ushın tereń ilimiy izleniwler kerek ekenligin *V.P.Semyonov-Tyan-Shanskiy, A.M.Selishev, V.A.Nikonov, V.A.Juchkevich, A.V.Superanskaya* sıyaqlı ilimpazlar da aytıp ótken.

Geografiyalıq atamalardıń ilimiy hámmege arnalđan klassifikacijasın jaratıwdıń quramalılıđın toponimikani integral pán ekenligi, lingvestika, tariyx hám geografiya pánleriniń mápleri tutasqan jerinde payda bolđanlıđı menen de túsindiriw múmkin. Házirgi waqıtqa shekem hár bir izertlewshi óz aldına qoyđan maqseti hám izertlew bađdarınan kelip shıđıp bul máseleđi jandasqanlıđı sebebi, bar bolđan klassifikacijalar bazıda, til tanıwshı toponimistlerdi qanaatlандırsa, tariyxshı hám geograflar onı maqullamađan, yamasa kersinshe, geograf toponimistlerge maqul bolsa da til tanıwshı hám tariyxshılardı qanaatlандırmađan hám tađı basqa. Búgingi kúnde, tiykarđı waziypa toponimikaniń óz aldına pán sıpatında bul tarawda jaratılđan ilimiy bađdarlardan kelip shıđıp máseleге jandasıw maqsetke muwapıq boladı.

Álbette hár qanday klassifikacijada unamlı tárepleri menen birge bir qatar kemshilikleri de bolıwı tábiyiy, biraq bul bađdardađı ilimiy izleniwler dawam etiwı kerek, sebebi akademik *V.V.Bartold* aytqanıday, «hár bir izertlewshi aldındıđar itibarınan shette qalđan nenidur anıqlaydı, sonıń menen birge hár bir jańasha talqın

Худойбердиев Д.Н. Сурхондарё вилояти қишлоқ туманлари ижтимоий-иқтисодий ривожланиши рейтинг кўрсаткичлари	49
Radjarov M.Ya., To'leпов E.T., Baltabayev K.A. Qoraqalpog'iston hududining tabiati va tabiiy boyliklarining geografik o'rganilish tarixi	56
Узақбаев Қ.К. Халыққа хызмет көрсетиў дәрежесиниң эпиўайы көрсеткишлери	57
Ешимбетов У.Х., Абдираманов Ж.Б., Абдинасыров К. Комплексообразующая роль минерально-сырьевых ресурсов в развитии промышленности региона	60
Юлдашева Д.Қ. Дүнья жүзи халқының демографиялық курамы	64
Iskenderov A., Bazarbaev M.Q., Daryabaev I.S., Otebaev U.T. Qurilish materiallari baғdarlarındaғи paydalı qazımalardıñ jaylasıwı	68
Seytniyazov Q., Saliev E. Geografiyalıq obekt ornın belgilewshi toponimler	70
Allanazarov K.J., Awezimbetov N.T., Baymuratov N.S. Qaraqalpaqstan Respublikası jer astı suwlarınıñ tarqalıwı hám onı paydalanıw máseleleri	72
Оразбаев А., Кназбаева Д. Төменги Әмиўдәрия дельтасы егислик жерлериниң мелоиратив жағдайларына сыпатлама	74
Акбаров S.B. Tuproq eroziyasini oldini olish chora tadbirlari	76
Turdimambetov I.R., Abdiramanov B.S. Ximiyalıq paydalı qazılma baylıqlardan paydalanıw keleshegi (duz kánleri misalında)	79
Mirzayeva A.Z. Jizzax viloyatida ekoturizmni rivojlantirish imkoniyatlari	80
Seytniyazov Q.M., Yusupov Q.U. Toponimler klassifikaciyasınıñ túrleri	84
Turdimambetov I.R., Abdiramanov B.S. Qaraqalpaqstan Respublikasında jer astı suwlarınıñ jaylasıwı hám áhmiyeti	87
Radjarov M.Ya. Muxammad ibn Muso al-Xorazmiyning geografiya va astronomiya fanining rivojlanishiga qo'shgan ulushi	89
Iskenderov A., Tursinbaev A.SH., Otemisov B.SH., Genjemuratova G.U. Germaniyada turizm ekonomikası	91
Saliev E. Geografiyalıq atamalar transformaciyası	93
Daushbaev A. Xorezm arxeologiyalıq hám etnografiyalıq ekspediciyasınıñ geografyalıq aspektleri	95
Yuldasheva D.K. Qishloq joylarda mehnat resurslardan foydalanishning ba'zi dolzarb muammolari	98
Tólebaev S. Qubla Aralboyı regionınıñ tábiyiy sharayatına qısqasha sıpatlama ...	100

2-СЕКЦИЯ

ТӘБИЙИЙ ҲӘМ ГУМАНИТАР ПӘНЛЕРДИ ОҚЫТЫҰДА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Alimkulov N.R., Abdullayeva D.N. Geografiya ta'limida innovatsion yondashuvlar	102
Баллиева Р., Жарлықағанов М. 5-класс география (тәбийғый география басланғыш курсы) сабақлық мәселелери	104